

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.21.719/2014/4.szám

A Kúria a dr. Bereczki István ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű és III rendű felperesek által - az ifjabb dr. Horváth Ferenc ügyvéd által képviselt alperes ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt a Hajdúszoboszlói Járásbíróságon 3.P.20.315/2013. szám alatt megindított és a Debreceni Törvényszék 1.Pf.20.373/2014/3. számú jogerős ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az alperes által 17. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem alapján - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Debreceni Törvényszék 1.Pf.20.373/2014/3. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja;

kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként 10.000 (Tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 120.000 (Százhúszezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az ügynek a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából jelentőséggel bíró - az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság részéről is irányadónak tartott - tényei a következők.

A felperesek édesanyja és az alperes édesapja házastársak voltak. Közös tulajdonuk volt a perbeli házas ingatlan. Emellett számottevő vagyonnal nem rendelkeztek. Nem kellett számolniuk azzal, hogy ebben a vagyonban a halálukig változás következik be. Az volt a szándékuk, hogy az ingatlanukat a gyermekeik - a felperesek és az alperes - egyenlő arányban örököljék. Ennek érdekében 2001. december 15-én mindketten - az értelemszerű különbségektől (személyi adatok, családi jogállás stb.) eltekintve - azonos

tartalmú végrendeletet készítettek. Ezekben úgy rendelkeztek, hogy a „[h]alálomkor még meglévő ingó és ingatlan vagyonom örökösei egymás közt egyenlő arányban gyermekeim: (...) legyenek.”

A felperesek édesanyja 2003. június 14-én elhunyt. Hagyatékát az illetékes közjegyző végrendeleti öröklés jogcímén fejenként egyenlő arányban az I-III. rendű felperesek és az alperes mint végrendeleti örökös részére a túlélő házastárs holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten adta át. Ennek alapján az örökösök tulajdonjoga a fent megjelölt ingatlannak az örökhagyó tulajdonában állott 1/2 részére egymás között egyenlő arányban - azaz az egészhez viszonyítottan személyenként 1/8 tulajdoni hányadra - az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került.

Az alperes édesapja - a felperesek nevelőapja - 2012. október 10-én az alperessel ajándékozási szerződést kötött, amely szerint az említett ingatlan 4/8 tulajdoni hányadát az alperesnek ajándékozta, a holtig tartó haszonélvezeti jogának fenntartása mellett. Az alperes tulajdonjogát a földhivatal bejegyezte az ingatlan-nyilvántartásba.

A felperesek ez utóbbi körülményre tekintettel keresetükben kérték, hogy a bíróság állapítsa meg az édesanyjuk által 2001. december 15-én készített írásbeli magánvégrendelet érvénytelenségét, és az alperessel közös tulajdonukban lévő ingatlanra törvényes öröklés jogcímén 1/6-1/6-1/6 tulajdoni hányadra a tulajdonjoguk bejegyzését, egyidejűleg az alperes 1/8 tulajdoni hányadának törlését kérték. Keresetüket a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 649.§ (1) bekezdés b) pontjára alapították. Ezt azzal indokolták, hogy édesanyjukat a végrendelet megtételének időpontjában az, az utóbb megghiúsult várakozás indította, hogy nevelőapjuk - az alperes édesapja - hasonló tartalmú végrendeletet tett, amelynek értelmében az említett házaspár ingatlant a négy (édes és nevelt) gyermekük egymás közt egyenlő arányban örököljék. Álláspontjuk szerint az édesanyjuknak mint örökhagyónak ez a feltételezése a végrendelkezést követő időben bekövetkező változások - a nevelőapjuk ajándékozása - miatt utóbb véglegesen megghiúsult.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult arra hivatkozással, hogy a végrendelkezők szándéka nem sérült, mert az örökhagyók a halálukkor még meglévő vagyonukról rendelkeztek.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetének helyt adott, és ítéletében megállapította a támadott végrendelet érvénytelenségét. Kötelezte az alperest annak tűrésére, hogy a keresetben megjelölt ingatlan javára bejegyzett 1/8 tulajdoni hányadára a felperesek egymást közt egyenlő arányú tulajdonjogát bejegyezzék. A tulajdonjogban bekövetkezett változás átvezetés iránt megkereste az

illetékes földhivatalt.

A kihallgatott tanúknak az ítélet indokolásában idézett vallomásait értékelve arra a következtetésre jutott: a tanúvallomások kétséget kizáróan nem igazolták azt, hogy a felperesek édesanyja a megíúsult várakozás nélkül a rendelkezést nem tette volna meg. Azt viszont a végrendelet készítésének körülményei alapján egyértelműen megállapíthatónak tartotta, hogy az örökhagyók szándéka egyöntetűen az volt: a vagyonukat a felperesek és az alperes egyenlő arányban örököljék. A végrendelet értelmezésére irányuló akarati elvre utalással úgy foglalt állást, hogy a végrendelező valódi akaratát a végrendeletek egybevetéséből lehet legbiztonságosabban megállapítani. Erre tekintettel - miután ezt a tanúvallomások is megerősítették -, arra a következtetésre jutott, hogy az örökhagyó egyébként a végrendeleti rendelkezést nem tette volna meg.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A két végrendelet egybevetéséből - az elsőfokú bírósággal megegyezően - aggálytalanul megállapíthatónak látta az örökhagyó szándékát, amely arra irányult, hogy a keresetben megjelölt házat a négy gyermek egyenlő arányban örökölje.

A jogerős ítélet ellen, annak hatályon kívül helyezése, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása és a kereset elutasítása iránt a alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Érvelése szerint a jogerős ítélet megalapozatlan és sérti a Ptk. 649.§ (1) bekezdés b) pontjában és a Pp. 206.§-ában foglaltakat. Változatlanul fenntartotta azt az állítását, hogy a keresettel támadott végrendelet és az örökhagyó házastársa által készített végrendelet tartalmából az állapítható meg: az örökhagyónak és a jelenleg is élő házastársának a tényleges végrendeleti akarata az volt, hogy a halálukkor még meglévő minden ingó és ingatlan vagyonukat örököljék meg egymás közt egyenlő arányban a nevelt és édes gyermekek. A kapcsolódó ítélkezési gyakorlatra hivatkozással hangsúlyozta, a felperesek nem bizonyították, hogy az örökhagyónak a végrendelete megírásakor, annak tartalmát illetően bármilyen feltevése, később megíúsult várakozása lett volna, és az sem nyert bizonyítást, hogy e nélkül az örökhagyó a végrendeleti rendelkezését nem tette volna meg. Ehhez képest hivatkozott az elsőfokú ítélet indokolásának arra a részére, amely szerint a tanúvallomások kétséget kizáróan nem igazolták, hogy az örökhagyó a megíúsult várakozás nélkül a rendelkezést nem tette volna meg.

Az érveit úgy összegezte, hogy a végrendelezők egyike sem tett egyetlen vagyontárgy vonatkozásában sem olyan kikötést, illetve nem támasztott egymás irányába olyan feltételt, bármilyen jövőbeni elvárást, amelynek a megíúsulásáról lehetne beszélni, s amelynek a megíúsulása megalapozná a végrendelet érvénytelenségét.

A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az örökhagyó számára a Ptk. 623.§ (1) bekezdése biztosítja, hogy halála esetére vagyonáról vagy annak egy részéről végrendelettel rendelkezhet. Az örökös az örökhagyónak a halálakor meglévő vagyonát (hagyaték) szerzi meg (öröklés). Értелеmszerűen az örökös által megszerzett vagyonba (örökség) az tartozik, ami az örökhagyó halálakor megvan. Az örökhagyó végrendelezési szándékának és ebből adódóan a végrendelet tartalmának megítélése során azonban jelentősége van annak is, hogy a végrendelet megtételekor az örökhagyónak milyen vagyona van, s milyen vagyonmozgásra lehet számítani.

Az adott esetben kétségtelenül bizonyított, hogy az örökhagyónak és a vele együtt - az akkor hatályos szabályok szerint külön okiratba foglaltan - végrendelező házastársának egyetlen számottevő vagyona a keresetben megjelölt házias ingatlan volt. Az érintettek életviszonyainak ismeretében semmilyen peradat nem merült fel arra vonatkozóan, hogy ebben a későbbiekben bármilyen változásra lehetett volna számítani. Mindazonáltal a perben feltárt bizonyítékok - így különösen a tanúvallomások - Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglalt elvek szerinti értékelésével az elsőfokú bíróság megalapozottan és okszerűen jutott arra a következtetésre, nem lehet döntő jelentősége annak, hogy a végrendelet szövegében a „halálomkor még meglévő vagyon” szerepel. Azt pedig az alperes sem vonta kétségbe - sőt, a felülvizsgálati kérelemében kifejezetten megerősítette -, hogy az örökhagyó és a jelenleg is élő házastársa valószínűs végrendeleti akarata az volt, hogy a vagyonukat a nevelt és édes gyermekeik - azaz a felperesek és az alperes - örököljék meg egymás közt egyenlő arányban. A végrendeletben megjelölt vagyonnak az előzőek szerinti meghatározása értelmében ebből az a további következtetés adódik, hogy a felperesek alappal hivatkoztak az örökhagyónak arra a megalapozott várakozására: az alperes édesapja ugyanilyen tartalmú végrendeletet tegyen, miként ez a feltevés viszonyosan az örökhagyó irányába is fennállt. Annak a per adatai szerint semmilyen indoka nem volt, hogy a felperesek édesanyja az alperest arra tekintet nélkül részesítse végrendeleti juttatásban, hogy a felperesek részesülnek-e a házastársával közös ingatlanuknak a házastársára eső részéből.

A Kúria álláspontja szerint mindezek a körülmények elégséges bizonyítékul szolgáltak annak a megállapításához, hogy az örökhagyónak ez az indokolt várakozása olyan súlyú volt, hogy ezzel a Ptk. 649.§ (1) bekezdés b) pontjának az a további feltétele is teljesült: a rendelkezést különben nem tette volna meg. Az pedig

kétségtelenül megállapítható volt, hogy az örökhagyónak ez a várakozása megghiúsult azzal, hogy az alperes édesapja annak az ingatlannak a rá eső részét elajándékozta, és ezzel a hagyatékából kivonta, amelyre tekintettel az örökhagyó ezt a rendelkezését megtette.

Az előzőekben kifejtett indokok alapján a Kúria a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül meghozott, a felperesek keresetének helyt adó elsőfokú ítéletet helyben hagyó határozatát - a Pp. 275.§ (3) bekezdése alkalmazásával - hatályában fenntartotta.

Az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő alperest a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján kötelezte a felperesek felülvizsgálati ellenkérelmének előterjesztésével felmerült költségének megtérítésére. Az alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274.§ (1) bekezdése értelmében tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2015. április 22.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, előadó bíró, Dr. Kiss Gábor s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró